KÖVETÉSI TÁVOLSÁG – Károlyi Csaba

„Lám csak, azért voltak nekünk élményeink”

■ *Jász Attila: Csendes Toll utazik. Kortárs Kiadó, Budapest, 2015. 168 oldal, 2500 Ft*

„Ennem egy bizonyos része időnként rá tud hangolódni egy-egy rokonlélek rezdüléseire, és ha sikerül elég mélyen megélnem ezt a rezdülést, képes vagyok általa beszélni. Valami olyasmiről, ami mindkettőnknek fontos. Tükörkép vagyok csupán. A mű pedig, amit létrehozok, a tükör. Nincs ez másként CsT életével sem, csak ez más műfaj, mint a verses szövegek. Az író borzasztóan sérülékeny, ezért kezd írni, viszont ez addig megy neki, amíg az. Hogy ez ördögi vagy »angyali« kör – nézőpont kérdése. Az én azonosulások során lehetőségem adódik a majdnem teljes kitárulkozásra, hiszen az eredeti arc/kép egyfajta védelmet is jelent. Nekem legalábbis könnyebb így beszélnem. Talán abból fakad mindez, hogy soha nem irodalmat akartam csinálni, hanem el akartam mondani valamit, ami nekem fontos, mindazt, amire mintha rájöttem volna. Ezért aztán mindig is kívülállónak, »autszájdernek« éreztem és érzem magam az irodalomban.” – mondta Jász Attila egy interjúban, amikor az első CsT-kötete, a *Csendes Toll élete* 2012-ben megjelent (*Tükörkép vaggok csupán. Avagy egy kortárs költő élete Csendes Tollra, a vidéki indiánra hangolva* – készítette Kovesdi Edit és Varga Beáta, *Kortárs Online*, 2012. július 26.)

Ha Csontváryt vagy Xantus Jánost idézi meg a tucatnyi verses- és esszékötetet kiadó költő, akkor is úgy bújik bele a bőrükbe, hogy közben magáról is beszélhessen, magát is elmondhassa. Csendes Toll annyiban még közelebb van a szerzőhöz, hogy ez a figura, mivel nem rendelkezik meghatározó saját életrajzi kontúrokkal, könnyebben azonosítható vele (és csak egy monogramazonosság által jelzett tisztelgés sejlik fel mögötte). Csendes Toll ugyan nem más, mint egy valóságos indián törzsfőnök, de egy kis vidéki, rezervátumba szorított indián törzs főnöke”, sőt „egyik utolsó főnöke” (aki feltűnően hasonlít az *Új Forrás* főszerkesztőjére), és akinek élete, hétköznapjai, kiveteles napjai, családja, munkája mind-mind erősen emlékeztetnek arra, ami a szerző sajátja. Csendes Toll nevében (CsT) Cseh Tamás neve is ott rejtőzik, illetve nem is rejtőzik, hiszen többször megidéződik a már halott énekes indián alakja, a Krakkoba vagy a Bakonyba járás sem lehet független tőle.

A három éve megjelent első CsT-prózakötet (*Csendes Toll élete. Avagy A–Z törökké válásig*) naplóleljegyzésekből állt össze, avagy azokat imitálta, a szócikkekből kelétkezett egyfajta laza önéletrajzi „naplóregény”. A szócikkekre épülő szerkezet most is megmarad, de van egy másik összetartó erő is: az utazás. Utazások Délre: Monopoli, Róma, Újvidék, Zenta. Északra: Krakkó, Dunaszerdahely, Prága. Nyugatra: ez kimarad, mert Prága északinak lett minősítve, más meg, úgy látszik, nem adódott (és a fejezetet egy háromsoros vers helyettesíti, melynek vége: „majd legközelebb”). Keletre: Nagyvárad, Feketetó, Arad, Székelyföld. Utazások a világban – otthon ülve, Hamvas Bélát olvasva. És utazások itthon: Sopron, Kapolcs, Káptalanfüred. A végén elhelyezett kissé modoros című *App and X* a valóságos és az átvitt értelmű úton levés érzetét járja körül: többek közt az álom/valóság, a csorgás/csend, a hely/távol, vagy az otthon/rezervátum hívószavakra épülve. A kötet élére helyezett *Utász* pedig megadja az alaphangot. Hősünk egy ideje nem találja a helyét, mindig máshová vágyódik. A mindennapi életben is, a spirituális kalandozásai kozben is. Mígnem rájön az örök igazságra: amit keres „az nem máshol van, az utazásban található, mint a réges-régi bölcsességben, az úton levésben. Az lett az igazi otthona. És amikor erre rájött, majd el is fogadta, csendesen, tollal és papírral a zsebében utazgatott mosolyogva, keresztbe-kasul a világon” (7.)

Az elbeszélő harmadik személyben ír Csendes Tollról. Indián a sápadarcúak közt. Indiánok a barátai, mondjuk a Krakkóba tartó autóban vagy egy költői felolvasóesten. Sápadtarcúak a közönsége, meg az ellenségei (ebből nem sok van), mondjuk a buszsofőr, aki nem hajlandó pénzt váltani, ezért „a gonosz sápadtarcú sofőr” miatt lekési a járatot. Csendes Toll leggyakoribb tartózkodási helye Tata és környéke. Szerkeszt, három gyereke van, verseket ír satöbbi. Olyan intimitásokat is megtudunk róla, mint hogy volt egy komoly térdműtéte, tejérzékeny és hallókészüléke van. Egy helyen át is kereszteli hősét a beszélő Csendes Térdre, majd Csendes Új Térdre (65.), máskor Csendes Ülő Tollra (148.). Megtudjuk, hogy angolul Silent Pen lenne a neve (37.). Azaz nem madártoll, hanem írótoll. Egy Magyarország nevű nyereményből való, mely: „Elzárt terület, zóna, de néha van átjárás, átjárók nyílnak, vannak sztalkerek. Több mint húsz évvel ezelőtt is volt egy átjáro. Újvidék és Budapest között. Egy Szíveri János nevű itteni indián hozta létre a felszín alatt – a költészetével” – mondja ezt egy szerbiai költőtalálkozón.

Utazásai során sok hivatású indián barátjával találkozik, Tolnai Ottóval és Danyi Zoltánnal, Grendel Lajossal és Hizsnyai Zoltánnal. Szörcsi Lászlóval és Babics Imrével. Megidézi Mándy Stefániát, Petri Györgyöt és Borbély Szilárd emlékét. Hallgatja Lajkó Félix, Dresch Mihály, Hobó, Vig Mihály zenéjét. Legkedvesebb zeneszerzője Dukay Barnabás. Legkedvesebb képzőművész barátja Molnár Péter. Például Hajós Andrásról, akivel Kaposon találkozik, ezt mondja: „Nagyon helyes pali, annak ellenére, hogy médiasztár”. Már ebből is látszik: CsT szelíd, kedves, sőt barátkozó alkat. Kedvenc könyve természetesen a *Winnetou*.

Am mindezzel még nem sokat mondtunk ennek a naplóprózának a természetéről. Nyugodt, lassú, meditatív mondatokat olvasunk. Személyes hangú útinaplókat kapunk, ezeket a szerző nyilván utólag átírta, újra megszerkesztette. A gyengébb részek magukon viselik a szokásos úti beszámolók sekélyességét. (A kifőzde, a kerthelyiség „zseniális”, a káposztasaláta „istenі”, a lángos „nagyon finom”, a szállás is, a szendvics is, a vörösbor is, a fotó is, a tüzesvíz is mind „remek”.) Néha lapos és modoros a szöveg. Néha a beszélő okoskodik és körülményeskedik kicsit, ilyenkor a mondat is rossz lesz. („CsT és barátja, a Sági Nagyonok végre kedvenc falusi színpadán tudhatta Cseh Tamás előadótársát, Másik Jánost, fiatalkoruk másik meghatározó személyiségével, Vig Mihállyal, nem egyszerre, egymás utáni esteken, de egyedül, ahogy nem nagyon szoktak játszani, és természetesen főleg CsT dalokat” – 138.) A jobb részek azonban néhány sorban megrajzolnak egész világokat, érzékeny helyzeteket, árnyalt kapcsolatrendszereket, eredeti figurákat. Ott a legjobb olvasni a könyvet, ahol a konkrét élménytől kissé eltávolodik a kép, de még nem válik túl bölcselkedővé. Ilyen rész a *Kóptalanfüredi blúz* és a *Lapoz a tenger*. A balatoni nyaralás (az utolsó közös családi nyaralás) leírása az erősebb, mely egyrészt emlékezik az itáliai tengerparti nyárra is, másrészt tudja magáról azt is, hogy ez a nyár már nem úgy fog véget érni, hogy majd lesz másik, hanem úgy, hogy ennyi volt.

A fagyik „elnyalódnak”, „az utolsó reggelin” is túl vagyunk, „a kávéval bezárólag”, a medvék elkóborolnak, elpusztulnak a kutyák, a gyerekek felnőnek. Vége van a nyárnak, most az egyszer még jólesően lehet visszaemlékezni „az első napi kötelező nyaraláskonfliktusra”. És maradnak a füstjelek a Hüperion-szigetekről – Hamvas jegyében. Igen, decemberben, a kanapén heverve a legjobb gondolni a nyári napfényre. Jász Attila olyan szenvedélyes melankóliával tud mindenről beszélni, hogy megbocsátom neki a fésületlenebb mondatait. Szép szomorúra írta meg utazásai történetét. Szép, szomorú. Nyugodtan mondhatja, CsT-vel együtt: „Micsoda útjaim voltak nekem”.

Károlyi Csaba

főnixtelevízió
a FŐ városi televízió
Így élő adás annak ismétlése. Lehetőleg, hogy ellen, azonban egyre több olyasmit, hiánypótlóan minden, dokumentumfilmet kínálunk nézőink és megjött bővítésű hűtőt. Értesítjük nézőinket, hogy a Főnix TV normál antennával a levegőből az UHF 31-en, a T-Kábel rendszeren a 541 csatornán hallható.
KÖR-TÁRS Beszélgetések – szeptember 29., kedd, 17.30 (ism. vasárnap, 20.00)
Vendég: Bóta Gábor újságíró
KÖZELETI MÉLYINTERJÚ – szeptember 29., kedd 10.30 (ism. szerda, 16.00)
Vendég: Féner Tamás fotográfus
BÓJTE JÓZSEF rendező, producer FILMJE – szeptember 30., szerda, 18.30
(ism. csütörtök, 15.00) Én, József Attila itt vagyok - 2. rész
AZ I. VILÁGHÁBORÚ EMLÉKEZETE október 3., szombat, 19.30
(ism. vasárnap 16.00)
Beszélgetés dr. Solymos Andrással, a hadtudományok kandidátusával – 4. rész
A FŐNIX TV IRODALMI-KÖZÉLETI MŰSORA MINDEN PÉNTEKEN 10.30-kor ÉS SZOMBATON 16.00-kor a képernyőn:
...ÉS... ARCOK – október 2., péntek, 19.30 (ism. szombat, 16.00)
Wiegmann Alfréd vendége Simonovits András matematikus-közgazdász
AZ IGÉNYES EMBEREK TELEVÍZIÓJA

A HÉT KÖNYVEI Lee, Hycouseo-John, David: A lány hét név- Nyolcvanat szótár